

המחנה

ערצנו שבועי

לכל עניני החיים לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההרשמה על המצפה

כאוסטריא אוגרו: לשנה 7.—, חצי שנה 3.50, רבע 1.75.

כאשכנז: לשנה 8.—.

ביתר הארצות: לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

הותמים ומודעות מקבל גם הפרלאג של M. Hübner Nadworna במחיר הקצוב. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר. מחיר מודעות או הזכרות לנשאים לפי גודל השמחה. ברבת מדי 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש הגליון שני כתרים. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק יש מקומו ההדפיס כי אם גם יש מקום בית הדאר הקודם. קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרכה לבית הפערבת ולאדמיניסטרציה „HAMICPE“ Kraków, (בתוך לארץ לתוכית: Oesterreich) בעיני: רחוב סעכאסטיאא 32

Kraków, 28 Lipca 1911.

גליון ל.

קראקא ג' מנחם אב פ' דברים התרע"א.

וקהלה ואת רוב החסד, אשר הן עושות כחשאי, כלי שאון וכלי צלצול וכלי הירות; אלו ראו את האידואליות הנגלה בכל בחירה לאיו מועצה, את הגבורה הנפלאה, שהראו יהודי גליציה זה עתה בבחירות למועצת הממלכה, גבורה שע"פ לא ראינוה עד בה כיום מדינה אחרת, שיהודים מפוללים ודלים שפרנסתם קשה יותר מקריעת ים, מסרו נפשם ונפשות ביב בעד האמת והיושר והתירוז נגד כל התקיפים, שחיהם תלו באמרי פיהם ובמשכית קולמסם — אלו ראו יהודי אחינו שבמערב את כל אלה, או אחרת שפטו על היהדות בגליציה ולא שמענו עוד את עלבוננו מפיהם, זה ברור.

ומה גדול עלבוננו ומה רב רגזנו בשמענו בכל עת קלוננו גם מפי אחינו שברוסיא, הודעים את כל אלה. עניינו הגליציים אינם הולכים לרוסיא לבקש עזרה, במו שהם הולכים למערב, אדרבה עני רוסיא באים הלום כהמון רב ונוספים גם הם על רכבות עניינו ומטילים עצמם על הצנור הדל ואין לך היום עיר בגליציה, שלא מצאו שם אי-אלה מאחינו הרוסיים מפלש להם והם מתפרנסים פה ודוחקים את רגלי הדלים הנולדים בארץ ואין פוצה פה לא נסה עוד שום יהודי בגליציה להתרעם על זה, כמו שמתרעמים יהודי אונגרו ואשכנז ואנגליא על יהודי גליציה, הבאים אליהם להשתכר פת לתם.

ולא רק אנשים רלים ישפיעו אחינו שברוסיא ליהודי גליציה לרוב, גליציה היא גם שוק טוב ורחב לפרודוקטי אחינו שברוסיא. אין לך מויל עברי או מחבר או עורך עברי, שלא יבנים בחשבוננו את השוק הגליציי. וגליציה אינה ממלכה, אלא רק מדינה דלה אחת כאוסטריא והיא מכניסה ספרים ועיתונים עבריים מרוסיא יותר מכל מדינה ומדינה ברוסיא עצמה ובממלכות אחרות ובכסף טל א.

בעיה הבינונים כנור קצנים לקנתרם. בזרון הם מדמים אותם לעצמם, להשפילם עד עפר, אלו היו מדמים אותם לעניי, היו אנשים אמידים.

לא בפעם הראשונה היתה גליציה מטרה לחצי לעג לאחים שאננים בהון לארץ, שהוציאו עליהם דבות שוא, שהשפילום, שבזום בכנויי קלון, לשלול מהם כל כבוד בני תרבות. עודנו זוכרים את העלילות, שהעליל עלינו תיאודור לסינג בעתון יהודי, אך בשמענו קלוננו מפי אחינו שבמערב, אף אם נדע, ישגם זה הוא לעג שאננים, שאין לו יסוד באמת, כי רק מפי היטמעה הם מכזים את יהודי גליציה ואלו טרחו לדעת אותם היטב ולהאות את תנאי חייהם וסבת דלולתם, או אחרת שפטו — על ככ פנים נוכל לדון אותם לבק זכות. אלה אחינו באשכנז, באנגליא וכו', אינם רואים מיהודי גליציה רק את הפליטים, הבאים אליהם בידים ריקנות וקצתם נופלים עליהם למשא ומיהודי גליציה עצמם הם שימעים רק כשהם בצרה גדולה ככוא עליהם אסון יוצא מגדר הרגיל והם זקוקים לעזרה מן החוץ. הם רואים אותם רק בקלונם ובירידתם, אבל אלו כואו האחים היהודים האלה לגליציה והיו רואים את הקהלות המסודרות היטב; את רוב הצדקה המצויה ביניהם בשעור, שלא יוכל יהודי במדינה אחרת אף לחלום על-אדותה; אלו ראו את חוב עמל הסוחרים, הכוראים ככשרון בלתי מצוי יש מאין ממש, להחיות בני בית הרבה ולהותיר חלק הנון לעניי, המתפרנסים רק מנדכות אחיהם המדולדלים האלה; אלו ראו את רוב החכמים הצנועים, המצויים בכל עיר ועירה, הכיאים בתורה ובחכמה הרבה יותר מכל רבניהם ומטיפים, וחס ממים עצמם ממש באהלה של תורה; אלו ראו את רוב הספרים המצויים בכל בית-מדרש ובכל בית ובית והספרים עודם נקנים ונקראים; אלו ראו את רוב החכרות, אשר בכל קהלה

דוד נאכט פועמיסלא מאורשים קראקא

ישראל פאגעלפאנג פריידה גוטמער טרנוב מאורשים בתמו תרע"א טרנוב

שמואל טערף פאני צייכנער קוטי מאורשים בתמו תרע"א בריסטער

מעמקי לבכנו הננו מכרכים כמוזט את ידינו מר יהודה זאב מיהלשטיין פה לארוסו.

מנחם שפרינגער, צבי ווייניג, מנחם יהושע יאהרע — דינוב.

ברוב גיל וחדוה הננו מכרכים כמוזט את רענו מר יהודה זאב מיהלשטיין פה לארוסו את בת מויה אריה ליב הורביץ בפריסטק.

האחים מרדכי ויהושע זסקינד — דינוב.

רוסיא וגליציה

הווג הוב תמוה קצת, שמענו רוסיא וחינא, רוסיא ואנגליא רוסיא וצרפת, לזונות כאלה יש איזה צד השווה, אבל רוסיא וגליציה איזה צד השווה יש ביניהן? רוסיא היא ממלכה גדולה פי ארבע מכל ארצה וגליציה היא רק אחת מעשרים-המדינות, אשר לממלכת הכסבורג הקטנה, ובנוגע לנזק היהודים, ברוסיא יושב רוב מנין ורוב בנין יל כל העם היהודי הקים בזמן הזה ובגליציה רק סבוץ קטן לפי הערך, סניף דל של אלה מאחינו היהודים בשם יהודי פולק ולמה-נודונו שתי המדינות? לא נודונו אלא בכדי לקנתר את יהודי גליציה, ללעוג לרש, כך דרכם של גבירי יהודים, לבנות את בעיה הבינונים, קבצנים, והקבצנים האלה בינם לבין עצמם הם ברלל נגידים ואם תרצו — גם נדיבים, ולפי ערך הונם גדולה נדיבותם הרבה יותר מוז של הגבירים היהודים ובכל זאת בכל שעת הבשר יבדו אלה את

בעל תשובה

יהודים! אם סוכבת השמועה בעולם-היהודי, כי ימי-משיח הימים האלה, האמן תאמינו. מלבד עובדות אחרות, הטובחות על אמתת הדבר, כמו למשל שנוכר ילד בארץ-ישראל המדבר באחד הגדולים או קשוי היטעבוד או מלחמת העמים זה בזה או בכלל המצב הרע שבכל העולם, יש לי סימן אחד טובהק, המאשר את דישרה זו ועושה אותה ברורה בשמש בצהרים, והוא: החזרה בתשובה...

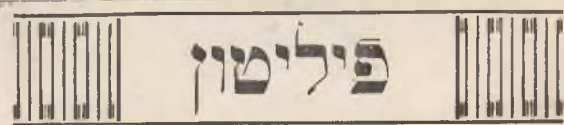
שמענו והתפלאה לא יאמן כי יספר דבר בזה, להזר בתשובה, לבא לירי בזיון ע"י כך בשביל דבר של מה בכך!...

ואתו בעל תשובה הריהו פרנסנו בכבודו ובעצמו, פרנס הקהל שלנו. הרי יודעים אתם את די בעריש, מי זה אינו יודע את די בעריש, כמדמי "שהלך" כבר פעם או פעמים בעתוננו, בעל צדקה ונדיב מאין כמוהו, צריבים למשל לאסף איזה סבוס בשביל נשרפים בעיר פלוגית ואלמונית, מי הוא המקבץ אם לא די בעריש, ואם שולה הוא את הכסף בשביל אמללים אלה ע"י מערכת עתון זה או אחר דרכן של אלו לפרסם את השולה, למורת רוחו של די בעריש שמתבעו הוא איש צנוע ואוהב לעשות טובה בעצמא

וכורה הוא מן הכבוד. עתה אחרי הציני אותו לפניכם בתור אדם המעלה בזה, תתמרה ותשאלו: מה חטא אדם זה, ומה היא חזרתו בתשובה? הקוישא מתרצת: הרי נשמת פרנס לו ואיכה לא יכשל...

מקבלת על דעת היא ההשערה, כי יש שם בשמים אוצר נשמות סיוחד של פרנס-הקהל, שנתגדגלו ובאו עוד טימי הקזימיריס, מאותה העת שלחבו המושקים את עפר הפרצים האצילים, כי לולא זה מנין להם לכל הפרנסים מדה מגונה זו של "מלחכי-פנכא"? ובכן ר' בעריש דגן הוא "מלחך-פנכא" מושקה" ככל הפרנסים שלא באשמתו ומובן מאליו, כי בימי הבחירות עשתה נשמתו "הפרנסית" את שלח והיתה לעוברת-ישראל, הוא היה המאסף אספות והעוסק בתעמולה בשביל הקנדיראט הפולני, והיה מפריע את האספות הציוניות ומחרימן. בכלל הוא היה לשמעה ולקללה כפי כל... וכל זה שלא כרצונו... כי הרי ראש-קהל הוא ואיך יעשה אחרת?

אולם ימי-משיח הימים האלה ועיקר גדול הוא שיהזרו בני-אדם בתשובה... מה עשה הקביה? לקח וקבע תיכף את בחירות-הקהל אחרי הבחירות הכלליות, מובן מאליו מדוע... ויהי היום — אספר לכם הכל כמו שהיה, לא

פיליטון

שומר מה מליל.

קול צעדה נשמע במרום בין העלים, צל המוץ הבגדים ינוע בין הצללים, לבכי בי יחרד כעלה נוכל — שומרי, מה מליל?

זיק אור פלא יחדור למחשבי אין קין ממעל לראשנו התשמע גול החץ? אנחותי דם-נבל, מפלה ותל. שומרי, מה מליל?

בקר נשגב קרבי אודם-זיק מתנוצץ, בקר עז וקדוש — לבכי בי יתפוצץ; השמים פתוחים, אי חסד, אי אל! שומר מה מליל?

מ. א. פייערשטיין.

שנאי חוכה לעשות לחכך. אבל נניח את העתקת הזלזולים. הם אינם מכילים יותר מאשר אנו יודעים כלנו. הוא הולך וחושב את כל הנגעים הצבוריים שביהודי גליציה, שכלנו נדעם היטב. אבל דרך מבקר נאמן לחקור על סבות המומים ולבארן וסבות ישנן ואין להתעלם מהן. הרי לא תהינה לנו שום תערומות אם יחפצו סופרינו ברוסיה להתחקות על שרשי היהדות בגליציה, להבין את מראות הנגעים, שנגלו בה, על יסוד חקירה היסטורית ופוזיטולוגית. אבל המחבר אינו הוקר. כלל, אלא הולך וחושב את המומים לשם גלוי דופי, למלא פיו צחוק על הגליציים הכמלנים, כדרך שעושים עתוני הרוסים האמתים, ליהודים האמתים. כמלנות גליציות, זאת היתה לאקסיומה, אבל שאלו את מערכות העתונים ברוסיה ויודו לכם, שהכמלנות של יהודי המדינה ברוסיה עולה על הגליציות.

וכל הלעג הזה נכנה בתחילה קלה מעורת עינים: כדמותו את גליציה לרוסיה ומה יוצא לו כמה רמה וככירה רוסיה מגליציה. אבל מריה דאברהם, אף מי שאינו יודע את סבות המומים, מאין לו הרשות לדמות גליציה לרוסיה? מי זה גזר, שהיה על גליציה הקטנה להקים לישראל גדולים וערכי תרבות ברוסיה הגדולה? הלא אין גליציה רק פלך אחד בממלכה לא גדולה וכמה קולטורה וכמה גדולים הקימה מדינת וואלין שברוסיה, כמה עתונים וספרים הוציאה? כמה פודוליא, כמה בסארביא, כמה מבריה, כמה אוקראינה? וכמה גבוהה פולין הרוסית, הגדולה פי שנים מגליציה, מפולין האוסטרית? אל תראו על ווארשא, היא המטרופולין של כל תחום דמושב ולא של פולין לבדה. אותו חלעג, שישפך הכותב על פלך גליציה יכולנו לשפוך גם על כל פלך ופקך שנחפזין בתחום המושב ברוסיה ולהתעלל בו ולהוסיף עוד כהנה וכהנה. לרוסיה בכלל אפשר לדמות רק את ממלכת אוסטריא-אונגריה בכלל, שהיא קטנה מתחום המושב והיהדות בממלכה הזאת, אע"פ שהיא רק שלישי מאותה שברוסיה, הקימה ליהדות גדולי הדור לא פחות מרוסיה. לא נחשוב בזה את נאוני התורה, שהם רבים מאלה שברוסיה. אבל מאין יצאו הרצל ונורדאו, מאין יצאו ד"ר רובין, קוהוט, א"ה ווייס, מ' איש שלום, באכעה, בוכר, מרמורק, קופמן, הילדסהיימר, מרגלית, חיות, פרופ' מילר, פרופ, קלנר, ברנדשטטר, סאמועלי ורובם דוקא גליציים? מדוע הוא חושב בערמה רק את ברנפלד ואהרנפרייז וברר וכירנבריס, ללעוג לנו? ואם אהרנפרייז ונוסטב כדר הם גדולי הדור, מדוע שכת את האחים תוך, את הילל בן שחר, את מתתיהו מזיזש, את פרופ' ניימרק, את פרופ' מלטר, את פרופ' שור ועוד עשרות חכמים וסופרים זקנים וצעירים, ההולכים ומתפתחים, שאלמלי היו ברוסיה היו מרעישים עולם כנאותם ודורשים פנתיון ופה ידמו בחשך ואין מכירים, לפי שחוכה על היהודים האמתים לזלזל כנאוה וגדל-ללב בכבוד כל מה

של רבינוביץ מבית גנויה והעיריה ברוב חסדה למטה, שה-בקרתי היא חד-צדדית והיא בעצמה ובכבודה תמרח עוד ללמד זכות על הנעלבים. בקראך את הלעג לא תמצא לכאורה שום הטא ביהודי גליציה, לא בנגבים מצאם, אין המחבר יכול לתת שום מעט ללעגו, אלא כך, צריכים ללעוג פעם לחלש, להטעימו מעט היהודים האמתים, כאשר ילעגו להם הרוסים האמתים. הוא מתפאר שהגיטו הרוסית, הולכת יותר ויותר בדרך אלו שהיו במערב, הן בשאיפה לזכויות אזרחיות (והלא יודעים אתם, שאין עוד ליהודי גליציה שום מושג מהשאיפה הזאת!) הן בהתבוללות, הן בהמרת הדת (אשריכם!) ; זו שברוטניה כמעט שירדה לגמרי מעל הכמה ואין קולה נשמע כלל; זו שבאמריקה לא לבשה עדיין שום צורה (והלא תבינו, שלא-כלום טוב הרבה יותר ממשחה, הלא בן הורו חכמים בכרלין, שאם אי-אפשר להרים קרן ישראל מוטב להם, שישתקעו ויטמעו ויחדלו מסבול עוד) — הנה זו שבגליציה היא בריה משונה, שקשה לדעת מה היא, וזו הלא עתיקה היא, שוקטת על שמריה (הלואי לשונאי ישראל שקיטה בזאת!) וצריך היה שתהיה לה איוו צורה — והצורה איננה, כלומר: מטח נפישך, אינכם יכולים להיות, ברכו אלקים ומותו! הלא יש דרך פלולה, כמו שהורו חכמי המערב וכמו שקבלו יהודים רבים ברוסיה: התבוללות והמרת הדת ופטור! והכמלנים האלה לא לבין ולא לכאן, סוכלים הם השומים ומדמים שהם בליהרג ולא לעבור!

הראיתם פעם נער חזק ועז-זנים מתגרה להנאתו בנער חלש ורפה-ידיים, שכאשר ינסה הנעלב לנוס, הוא מרקד כנגדו בגדל-רכב וגודר בפניו את כל הרכיבים, למען לא ימלט ויפסוג את כל מכותיו וגדפיו המוכנים לו מאת התקיף. בן דרך ה"מבקר" הלו, היהדות בגליציה עמדה מלדת, אינה מעמידה נאונים, אינה כוראה שום דבר, שיש לו ערך, וכי תאמר הרי פלוני ופלוני, יהיו למאורי היהדות? לא, אין לכם שום זכות להתגדר כהם, כי "זה היה בה לפנינו" ולא היום. וכי תאמר הרי גם היום יש פלוני ופלוני? לא, "על אלה שיצאו ממנה אין אני מדבר", גליציה הולידה הרבה (כמה רחמן הוא, שהואיל היהדות עכ"פ בלידה ומה היינו עיישים לו אלו כפר גם ככה הלידה של עניה זו!) אבל גדלה רק מעט. מה אתם יודעים על דברגליציותם של ברנפלד ואהרנפרייז? ... אלה שיצאו מגליציה אוהבים לשתוק (הרי זה אות נאמן, שגליציה עלובה היא ומצוה לחרפה ולבוזותה. את האונם הוא עושה למעלה, אין ממשלת רוסיה מכירה את משבילי היהודים כאזרחים ובעל כרחם הם נשארים יהודים רוסים). אבל אלה שישארו בה צועקים — ויש שהם מרמים אותך ונע להאמין, שיש בה רוח חיים, השמרו לכם ואל תאמינו לרמאים, מצוה להאמין, שאין בגליציה מאומה, הלא בן גזרו גם הרוסים האמתים, שאין ביהודים האמתים מאומה, שבעבורו שווה להניחם וכל מה דלך

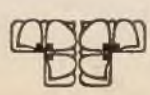
ובכל זאת כשמדברים בחוץ-לארץ על היהודים השונים ממלאים הבל פיהם כנגות יהודי גליציה ואין די לעג וקלון לשפוך עליהם, אין לפי דעת אחינו שבחולל יהודים מרובים במדות רעות ובכמלנות כמוהם. למשל ולשנינה היו יהודי גליציה בעולם, ואחינו שברוסיה, וכיחוד סופריהם, מדמים, שלא יצאו ידי חובתם, אם לא ימלאו גם הם אחרי היהודים שבמערב, לעשות כמתוקנים שבהם, לקרוא גם הם מלא אחרי יהודי גליציה ולפרסם עכ"פ פעם אחת בשנה איזה כתב פלסטר עליהם. מין תענוג של לועג לרש הם מרגישים בדבר, כל חזק נהנה מאד לצער את החלש ממנו וללעוג לרפיונו ולמך-לבו נגדו. וכי תאמר רגש מוסר, לא תעמוד על דם רעך, מלכין פני חברו כרכים, מי פתי ישית לב כמאה העשרים להבלים כאלה. המוסר הדתי הוא נקדת-מצב מנוצחה והמוסר האנושי האירפי של בני תרבות הן לא חדר עוד לארצם של סטולפיץ ושווארץ, מרקוב, טולמאטשב, ופורישקוויטש, מנישקוב ודוברובין, מי זה יכול להשתחרר מהשפעת המוסרית של גדולי דור אלה! במדה שהרוסים האמתים מודרים ליהודים האמתים ימודו היהודים האמתים ליהודים הכלתי אמתים שבגליציה הנחשלה והדלה והמנוחכה. באיזה חטא? בעד מה? מה הטאו ומה פשעו יהודי גליציה, הלא רק טוב והסר עושים יהודי גליציה עם אחיהם שברוסיה, "אחיהם הגדול" אין לשאול שאלות, וכי מה חטאו היהודים האמתים להרוסים האמתים? החזק הוא החזק ולו יש רשות טבעית להתעלל בכל חלש ממנו. המנהג הזה פשוט הוא ברוסיה, אין מקשיין על מעשה.

למערכת "הצפירה" קרה מקרה לא טהור, ביום אי שכוע ישעבר לא היה לה די המר למלא את הגליון, מה עשתה? הוציאה מאמר ישן מן הסל, המכיל לעג שנון, אינפאמיה, חרוף וגדוף כלפי כל היהדות הגליצית, לעשותה לחרפה ולקלון בין כל הקוראים העברים בכל הארצות, למען ידעו מה יש להם לחשוב על-אדות היהודים בגליציה, שכל כך הרבו בשנה האחרונה לדבר על-אדותם. לא בקרת אכימטיבית היא זאת ואף לא סוכימטיבית, הכראי הדבר לשבת להקור בעיון באיוו תשעים רבוא היהודים המנוחכים והנחמלים שבגליציה? די לפטרם בהתול קצר, לעשותם לתועבה, לשקוף משומם, למוקצה מחמת טאום, למפלצת מעוררה געל-נפש ומי יאמר לו לסופר מודרני, מחברתו של י"ח ברנה, מה תעשה! אם מותר לחברו לעשות את היהדות בכלל לתועבה ואת אויבתה לאידיאל מרומם, הרי יש רשות ליעקב רבינוביץ — בן ישם הסופר — להשפיל עכ"פ את היהדות הגליצית ולעפר עליה בעפר. והאמת צריכה להאמר, המערכת הנכבדה שד "הצפירה" היתה רוצה לחוס על כל פנים על קוראיה שבגליציה ולחשוך מהם את הכזיון הזה וכבר הנה כפי הנראה את המאמר כנגיזה, אבל אונם רחמנא פטריה, לא היה חמר והמדפים דחוק, והוציאה את מפעלו

שלבם, יהודים ציוניים, שאתם הנכם יהודים אמתים, הנני ללבת אתכם יד ביד, ונלחם ביחד בעד זכויותינו האזרחיות, ישהרשות האכזרית נוזלת ממנו... ואני אשתדל לתקן את כל המעות שלי ושל אנשי מפלגתי המושקות, כמו שאתם קוראים להם ובצדק, לא נתן עוד לאויבינו אלה לרמס על כבודנו... ולכן אחים חגרו עז, הבחירות אל הקהל הגיעו, לא נתן לגוים להתערב בענינים הנוגעים אך ורק ליהודים, כי חפצים הם לטיס בראשכם את אחד הבוגדים בנו, שאין בו אף ניצוץ של יהדות, ולכן אחים בחרו רק באנשים כאלה, שילחמו בכל כוחותיהם בעד עניני היהדות ולא בבוגדים ההולכים יד ביד עם הפולנים אויבינו. ר' בעריש גמר את נאומו, ירד מן הכמה ורץ כחפזון הביתה, כנראה ירא מפני הכרבות, ברכות — מזל-טוב לתשובתו. מה דעתכם, יהודים, לנאומו של ר' בעריש? התאמרה, שנאום קנדידטורה היה זה? האמינו כרצונכם! אך הימים ימי משיח המה...

הביטו נא איוו ענוה) מדוע לא תבינו, כי כל ראש קהל הריהו כחמר ביד היוצרה, כל מה שרומזים לו מלמעלה מכרח הוא למלא, ברי שום טענות ומענות. עבר ניצע הוא לארדונו. (מושקה! מלחך פנאכ!) וככן ככל מה שחטאנו אני ואנשי, לא בחפץ לבב עשינו, כי הלא ראינו את תוצאות מלחמותינו לפני ארבע שנים... ראינו כבר כמה קימו התקפים ימח שמם וזכרם (מצד ההמון: קללותיו ברכות הן) מהבטחותיהם לפני ארבע שנים, ולמה שוב עמדנו בצדם? אך להראות להם לאלה הדברים אחרים את יתרונו של ישראל באצילות עליהם... להראות להם, שאיננו נאמנים למלכות על מנת לקבל פרס... אך הם, למה הם דומים? איני רוצה לכטא מלה בזו במקום קדוש, לזה שכאשר מושחים אותו בדבש ובכל מיני בשמים עורגו מסריח... אך מה לעשות? אם עברים מושלים בנו, הרי כנלות אנו... בשנה זו, כשרק נפטר הפרלמנט, תיכף נעשו אלה הפריצים רבים כאיספלגית למכה, והתחילו בדברים כל כך מלכבים, והיהודי בעוונותינו הרבים הגיע כבר למדרגה זו, שכשמעו מדה טובה יוצאת מפיו שונאו ומענהו הרי נכון הוא לעוף בעדו אל סדרות אש ונכנענו.

אגרע ולא אוסיף — ויהי היום ועל הכתלים, שטרם הספיקו לנוח מן המשא הכבד, שנשא עליהם בימי הבחירות, עוד לא הספיקו לפרוק מעליהם את עלם של קרעי מולות-קוראים, כרוזים ומודעות בלשונות גלישונות שונות בצבעים מכל המינים, שנצברו זה על זה ומראיהם כמראה הקשת; את כל אלה עדיין לא השליכו הכתלים האמללים מעליהם, והנה מודעה חדשה מתנוססת עליהם, כאלו היא מתכוננת לכסות על איזה הטא. מודעה — השבתי לי — מי יודע אולי שוב בחירות, נגשתי וראיתי הזמנה לאספה ביום השבת בב... ודרש הגכוה בשעה הרביעית ארצי. ביום השבת אחר-הצהרים וקהל רב נאסף בבית המדרש (התרגל ההמון בעת הבחירות לבקר אספות) על הכמה עלה לנכון ר' בעריש, כמו ששערנו מראש. רבים התחילו להתלוצץ וללעג לו, חפצו להפריע, אך הוא בקש שישמעו לו וישא את משלו ויאמר: אחים! הריני לדבר אתכם הפעם דברים ברורים ונכונים. רוצה אני לשוב בתשובה. (צהוק ופטפוט בין ההמון). מתחרט אני על העוד שעשיתי בימי הבחירות. בודאי תתקמו בי עתה, תלענו לי, אך מה אעשה, ובליותי ייסרוני יומם ולילה, אמנם אין להאשים דוקא אותי, שרם בשבילי כל הרעה הזאת, כי הרי יודעים אתם כמה השפעה יש לי על בני העיר (מול מן ההמון):

חסרה ההכנה מראשית התפתחות ההשגה וקבלת-הרשמים בנפשות ילדינו. הכרת החשיבות הגדולה של חנוך הילדים בתקופה הקודמת לבקור בתי-הספר פלסה לה נתיב בכל דעמים התרבותיים, והביאה לידי יסוד גני-ילדים עפ"י שיטת פֶּסְטְלוֹבִיץ־פֶּרְגֶּל. שנהיו למקור ברכה בכל דעולם הנאור. ואם המפעל הזה הוא ככלל ענין חנוכי אנושי הישוב — הנה אצלנו יש לו לזה גם תפקיד לאומי רב-הערך. יסוד גני-ילדים עברים, עפ"י שיטה מתקנה ובכחות נאותים, בכל המקומות והערים שאחינו נחתים שם — זו היא לנו תעודה שתוצאותיה רבות וגדולות להתפתחות דור-העתיד של עם ישראל.

בכדי לבאר את ענין גני-הילדים, שהיא חדש עוד אצלנו, מכל צדדיו הכלליים והעבריים, החנוכים והלאומיים, הננו מוציאים בנדון זה חוברת מפורטה, הערוכה בידי פדגוג מומחה ובעל ניסיון. את החוברת הזאת (הנמצאת כעת כדפוס), נכונים אנו להמציא לכל המתענין בשאלה זו. ומבקשים אנו מאת חברינו בכל המקומות וביחוד מאת מנהלי האגודות של הסתדרותנו, לקחת עליהם עבודה חשובה זו. להפיץ את רעיון יסוד גני-ילדים עבריים, לעורר את דעת הקהל העברי על נחיצותם וערכם בעד חנוך דורנו, ולבקש ולמצוא אמצעים, בסיוע של יחידים וקהלות ליסוד גני-ילדים עברים ולהחזקתם התמידית.

מפי עוללים ניסד עזו! וכשיחונך דור חדש של אנשים-עברים, דור מזורז וחמושי, שמילדותו יתרגל להביט ישר לנכח העולם והחיים בהכרת עצמותו, בטוהים אנו בו, שגם כבואו בימים יצעד קוממיות ובכשתה לקראת עתידו וידע להתאימו לעתידו הלאומי של העם העברי.

אנהנו מצדנו נכונים לעזור בענין זה בכל האפשר, לנו בנתינת הוראות מעשיות וכסיוע-של-תווך להשגת החפצים הפרבליים הדרושים לגני-ילדים (אנחנו כאנו בדברים עדין עם פירמות חשובות ושככאן במקצוע זה ויש לנו האפשרות להמציא את הכלים הפרבליים הדרושים בנכיון ידוע).

ופה אנו נותנים תכנית כללית, על יסוד הנסיונות שנעשו כבר ותקציב בקירוב בשביל גני-הילדים (לחמשים ילדים).

תכנית כללית ותקציב.

- א) המקום: שני הדרי-למוד, חדר-משחק וגן. (שכר הדירה לפי התנאים ככל עיר ועיר).
- ב) הריטים: שלחנות וספסלים בעד כל מושב 10—12 מרק; בס"ה לחמשים ילדים 500—600 מרר
- ארון אחר למשחק בעד הילדים, ועוד ארון גדול לשמירת החפצים, שלחן וכסאות בעד המנדלת ועוזרתה ובעד אורחים 150
- ג) כלי-משחק לפי שמת פרבל, לוחות וכו' (כפי השיטה המפורטת הבאה להלן) 150
- הערה: על המנהלת להשתדל לערוך בעצמה כלי-משחק מפפקים, תיבות-עצי-גפרית וכיוצא.
- ד) תמונות עבריות לקשוט הכתלים. 50
- ה) מורה-מנהלת לשנה 1000—1500
- ו) עוזרת (להמעטת ההוצאות טוב לקחת עוזרת מננות העיר, הסמוכה על שלחן הוריה).
- ז) משרתת (לפי תנאי המקום)
- ח) הסקה הארה, כבוס, חומר-לנקות
- ט) לבנים (מטפחות לנגכ את הילדים, להסיר את האבק וכו')
- י) הוצאות להשלמת החפצים ולתקונם, לעריכת חגיגות ומתנות 150

כלי-המשחק הפרבליים.

150	תבות-עין לכנף מינים שונים בס"ה	80.—
150	לוחות קמנים ממדרגה A.	3.75
150	" " " " B.	2.65
150	" " " " C.	4.15
150	" " " " D.	2.55
150	" " " " E.	2.55
50	לוחות גדולים	20.—

פתח תקוה, להועץ על צרכי הפועלים וחללו שכת ויוש בגלוי וגם התכנונו לחקניש את היהודים החרדים בעכרם לפני כיהכ"ע רוכבים על חמורים. אין לשער את הנוק, שקלי דעת אלה גורמים לישוב א"י ולעצמם, הם משניאים את עצמם בעיני בעה"ב עד שהם ממאנים לתת עבודה לפועלים יהודים ודישוכ נשכת וההגרה מתרבה. הלא סוד גלוי, ישמעעשים כאלה גרמו הציונים הצעירים גם כנולה את התרחקות כל העם מן המפלגה הציונית, כי העם, אף החפשים שכוו, אינו יכול לציר לו תחיה לאומית בלי יהדות. הרגש האינסטינקטיבי אומר לו, שעבודה לאומית כזאת לא תצלח. גם אינו מאמין בצורך הצלת הלאומות בלי יהדות, הוא רק מנענע ראשו על תמימות שאיפה כזאת. והרגש הזה מתבטא לפעמים בסער, כאשר יציק איזה מעשה של עזות את הלב ואינו יכול להתאפק עוד. התפרצות כזאת ראינו בפרנקפורט, כאשר סבב שד"ר אחד מהגמנויה העברית, לקבץ כסף והטיח דברים כלפי היהדות הדתית ויותר נגלתה כיפו כאספה רבה מאד של כל מפלגות היהודים, למחות נגד מחללי שכת הנ"ל. כמה הרעישו הצעירים ההם את העולם אחרי מעישה כרגו כאשר מנע הועד הארסי את תמיכתו מעתונם וצעקו על התערבות עניני ממון בענין אידיאלי והם עצמם מהללים את האידיאל הדתי של כל ישראל, שעכ"פ אינו גרוע מן האידיאל של הפש הדעות, בשביל נוס קטן מנוח, שלא יפסידו יום עבודה באספה שבחול.

על דבר גני-ילדים.

שאלת החנוך העברי היא אחת משאלות-הקיום להאומה הישראלית. אם בכל העמים, שהם חיים בסביבה עצמית, העוזרת להתפתחות סגולותיהם האישיות והלאומיות, הולך מקצוע החנוך ונעשה יותר ויותר לתלפיות, לשדה-עבודה, שטובי הכחות מתרכזים בו ומסודות מדיניים פועלים בלי-הרף בעד שכלולו ופתוהו — עאכויב שהחנוך צריך להיות יסוד עקרי וראשי בכל העבודה הלאומית של עמנו אשר עליו להלחם בתמידות נגד הסביבה המקיפה אותו ולהגן על עצמותו ועל אפיו הרוחני מפני אלפי הזרמים והגורמים הזרים האזורים לבלעוהו. כל הבנינים שאנו בונים לשם תחית-העם, כל מוסדינו וקנינינו הלאומיים יהיו מרחפים כאויר וישארו בלי אחיזה בת-קיימא בהי האומה. כל עוד לא יהיה לנו דור מחונך מראשית הכרת התפתחותו ברוח עברי ואנושי, שיהא נושא את ערכיו התרבותיים ואידיאלינו הלאומיים, ואם אמנם מארצות הגולה רחוקה וקשה היא הדרך להגיע לאיזו שלמות בחנוך העברי — הנה הדבר הזה אינו רשאי בכל-זאת להרפות את ידינו, כי אם צריך, להפך, לעורר אותנו עוד יותר לעבודה נמרצה ומתמידה, להתאזרות כל כחותינו והתרכזותם בשביל הנחת היסוד הזה של כל בנינו הלאומי. הכרה זו הולכת ומתפשטת בחוגי מחננו, ובמשך השנים האחרונות אמנם גם נעשו איזו נסיונות וצעדים חשובים להרמת מצב החנוך בעמנו. במקומות שונים נוסדו בתי-ספר עברים מתוקנים ושעורים פדגוגיים; ספרות חנוכית הולכת ונכראת ומתפשטת בין הקהל העברי. אולם כל המגמות והפעולות הללו יוצאות מאיניציטיבות פרמיות או מקבוצות בודדות, ואינן מתאחדות עוד לתנועה כללית, המקיפה את כל חלקי העם, לתקון שלם של חנוך כל דורנו הצעיר עפ"י שיטה אחתותית קבועה ומסוימת.

השאיפה לתקון כזה — היא אחת מתעודותיה של ההסתדרות העברית, כפי התכנית של עבודתנו, שפרסמנו בחורנו השלישי. וכיחד עם השתדלותנו להביא לידי התגשמות את העיקר החשוב של אותה התכנית בדבר יצירת מוסד לאומי להוצאת ספרים עברים ("התחיה") נגשים אנו כעת לעבודה בשביל שכלולו של החנוך העברי הלאומי. ובדי שתהא עבודה זו נעשית בסדר ובתדרגה, עלינו להתחיל אותה מן היסוד.

בכל המפעלים החנוכיים שלנו, ביחוד בארצות הגולה, לא הושם עד כה אל חנוך ילדי ישראל בומן המודם לבקור בתי-הספר — אותה התקופה היחידה, שבה בנינו אינם נמכרים עוד להשפעות זרות ולסביבה נכריה. זה הוא הקויו היותר גדול בכל מקצוע החנוך העברי בימינו. לכל בנינו החנוכי חסר הכסים,

שילדה גליציא. היא לא נכראה אלא לשוק רחב, להכנים בו את פרודוקטי רוסיא הנאורה. וככלל למה לסופר רוסי לטרוח לזכור את כל אלה? הכי מנשיקוב טורה לזכור איזו מעלה ותועלת ביהודי רוסיא? ולמה יגיע? הנער התקף מקפץ כנאזה וגורר את הדרך בפני הנער החלש ואינו נותנו אף לברוח למרחב, מיד לא תמלם, קבל את המכות באהבה! כך רכנו של עולם ברוסיא. השיטה הזאת, לרמות גליציא לרוסיא, להראות גריעות הראשונה, דומה למכנים ילד בעל כשרון בן שיש שנים לבי"ס נכוח בין נערים בני י"ז שנה ואם ישאר הילד אחורנית בלמודה, הוא מונהו בדברים: ראה כמה יודעים כבר חבריך ואתה טפש, ומחך מטמטם. מה תאמרו לפדגוג פקח כזה?

על המצפה.

עוד צעמה באנגליא.

ליהודי אנגליא הגיעו ימים רעים. מיום המלחמה בין אנרהיים ובין השוטרים ברכע היהודי בלנדון, אע"פ שנתכרה, שלא היתה יד יהודים באמצע, עוינת הממשלה את הגרים היהודים, למען יקשה לנולים להתישב באנגליא. כן עושה ממשלת העם, החי ע"פ התנ"ך, העם המחלק תרגומי התנ"ך במיליוני אבסמפלרים לכל העמים הרחוקים, לזכותם בתורה היהודית והיא מעלימה עיניה מן העיקר הכיבלי הגדול: חוק אהר ומשפט אהר לגר ולאורח הארץ, חוק ששמרוהו האנגלים בכל עת ועתה עזבוהו והם מכדילים לרעה את הגר היהודי. כחוק הישכת התכונה הממשלה, לגולל זכות היהודים, שהיתה להם עד כה, לשכות כשביעי ולעבוד כדאשון, כחוק הזכיחה דורש חוק חדש, להסם כל כהמה לפני השחיטה, שלא יהיה אפשר ליהודים להשיג כשר כשר. ועתה הגבלה הדישה, המניסטריום הכנים לפילמנט חוק הכטחה כאחריות את כל הפועלים, למען בונן להם קפה בטוחה, לחיות ממנה בימי מחלתם וכימי זקנתם. כל פועל ישלם 4 פנות (כחצי הכתר) לשבוע, כל שוכר פועלים ישלם מצדו בעד כל פועל 3 פנות והממשלה תוסיף בעד פועל 2 פנות. מן הכסף הזה יתכלכלו הפועלים בשעת דחקם בכלות כחם. אבל הבדל הבדילה הממשלה בין פועלים לידי הארץ ובין גרים. הראשונים יסדרו לאגודות גדולות, לכלכל בעצמם את קפתם באופן שכסף הפועלים לא יאבד לעולם ורק להם תוסיף הממשלה מכיסה. כמות פועל ישאר חלקו כקפה ויהנו ממנו פועלים אחרים ובניהם. אבל לגרים אין רשות להסתדר, עליהם לשלם כל ימי חייהם תרומותיהם מדי שבוע בישובע לממשלה עצמה והממשלה לא תוסיף להם מאומה וכמות פועל יאבד חלקו ויוד לטמיון. החוק הכלתי שוה הזה נוגע ביחוד ליהודים, כי רוב הפועלים הזרים יהודים הם, שקשה להם להעשות נתיני אנגליא, כי זה דורש הוצאה רבה ועליהם יהיה לשלם לממשלה מס קשה מאד כל ימי חייהם, מלבד מה שישלמו אדוניהם בעדם ועפ"י רוב יאבד כספם, כי רק חלק קטן מן הפועלים יגיע לימי זקנה עד שיזכה לחיות מכספו. כשבוע שעבר התאספו בלנדון אלפי פועלים יהודים וכראשם דפוטמים יהודים ורכנים וראשי חברות וקהלות, לצעוק חמם על הגול הזה ועל דכוא הגרים, דוכרים רבים קראו תגר על הממשלה, המתנכלה על היהודים כממשלות המזרח, למרר חייהם ולגזור עליהם גזירות רעות במרמה. הרב ד"ר דייכס קרא: אתם האנגלים, המלמדים בכל העולם את תורת היהודים, זכרה כי אתם רק המתרגמים והיהודים הם המחברים, איך לא תיראו לנגוע לרעה בעם ה', שמידם זכיתם לגדולתכם! הדפוטמים היהודים יתאמצו להפר בפרלמנט את מחשבת הממשלה.

חכול הרגש הדתי.

כארץ ישראל מתנכרה המחלקת בין הזקנים שומרי התורה ובין הצעירים, שכאו לא"י לעזור ככנינה בעבודה קשה, אבל אינם נזהרים, שתהיה דעת הצבור נוחה מהם והם מוחצים את הרגש הדתי וממאסים כזה את העבודה הלאומית בעיני העם. כחג השבועות האחרון, שחל בשבת, התאספו הפועלים העברים אצל

הסוציאליים היהודים להלחם בתנועה המסוכנה הזאת ולהכחידה. מוטב שלא תהרלנה המלחמות לעולם ובלבד שלא יכרכו סוציאליים יהודים אחרי הבורזשואיה של חברת "כל ישראל הברית" ובפרט אחרי שמשמע מדברי הארגון הציוני, שגם הציונים נוטים לתנועת השלום.

שום אדם לא ידע מדוע סבב מחר על ידי מלך פרס באירופה כמרים שב לארצה, לשוב לקבל את המלוכה, לדכא עמו ולכבול את הקונסטיטוציה, שנסודרה בעמל רב כל כך. אנכי קבלתי על עצמי להקור ולדרוש בדבר זה אשר העליתי. הוא נסע באירופה לקבץ הסכמות על מפעלו, למען יוכל להצטרף על מעשהו. באוסטריא למשך השיג הסכמת הממשלה המרכזית להפולנים לדכא את היהודים ולגזול זכות לאומותם והסכמתה לאשכנזי בעלת בריתה לדכא את הפולנים; בצרפת בעלת בריתה רוסיה ואנגליה השיג הסכמת הרפובליקה הדמוקרטית לרוסיה לגזול זכות הפולנים והיהודים ולאנגליה לדכא את מצרים; באנגליה השיג הסכמת הממלכה החפשיית הזאת ליפן בעלת בריתה, לדכא את קוריא ולצרפת בעלת בריתה לעזור את השלטון מולאי הפד העריץ, לדכא את עמו באכוזיה; באשכנזי השיג הסכמתה לאונגרו בעלת בריתה, לגזול זכות האשכנזים והרומנים והסרבים והסלובקים וכו' אשר בארצה; באיטליה השיג הסכמתה לאוסטריא בעלת בריתה לגזול זכות האיטלים אשר באוסטריא. מיוון בהסכמת האלה הלך לארצה לעשות גם הוא ככל הממלכות האירופיות, לדכא את עמו החלש והדל ולהחזירו לעבדותו.

המחמט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. עוד לא הדלה דהתמרמרות על-אדות המרת דת מי שהיה ראש הקהלה פה אלכרט מנדלסבורג, לפני מותו בלי ידיעתו בשלא היה יכול לא להסכים ולא לסרב. מפוסים הם דברי המנוח, שדבר כגלוי לפני קהל גדול באספה אחרי המרת בנו הראשון. ההיג ר' מושל שמעלקיש הוכיחו או על שמשו בכהונת ראש הקהל בשעה שכנו פשע בישראל וגם בלא זה אינו מוכשר לעבוד בראש הקהלה, כי אינו משיגה על עניני הדת ואין לו דבר עם הדת. הפושע ענה, כי תפקיד ראש הקהלה אינו להשיגה על עניני הקהלה, כי-אם לכלכל את עניני הכספים ולזה הוא מוכשר, ופשיעת בנו לא תוכל למנעהו מעמוד בראש הקהלה, כי גם בני עלי לא הלכו בדרכיו ואביהם לא נפסל ממשרתו הרמה בעבור זה. זה מושג פושעים כאלה ממשרת הקהלות הנמסרות להם. למשרת ראש הקהלה זכה בזכות אשתו השניה שהיתה בתהלה אשה כשרה והנהיגה כירה כשרה בביתו ועתה המירה גם היא את דתה. אשתו הראשונה היתה ממשפחת פיינשוך, שהתנצרה והוסב שמה שארסקי ושארסקי הצעיר הוא עתה משנה ראש האזרחים. בגליון הקודם הזכרנו שאין זה המסרה הראשון פה וכי גם בני ראש הקהל באורך בפודגורוזה המירו דתו שלא מדעתו כשעת גסיסתו. זה היה לפני ל"ז שנה הדבר עשה דעש גדול בעיר. הד רעיש ההוא נמצא עוד במכתב, שכתב אז הרב הגאון החכם ר' אברהם יענער ז"ל ראב"ד פה לבנו, וראוי המכתב ההיסטורי להתפרסם בזה. לראות מהשבות חכם כמותו על פושעים באלה דבריו ראויים להאמר זה עתה על מעשה מנדלסבורג ככל פריהם. המכתב עושה רושם כאלו ראה בנבואה כל אשר יקרה והגנו מביעים תודתנו להיג ר' מושל שמעלקיש, שטסר לנו את גוף המכתב, שימסרהו עתה להמוציאום היהודי הנוסד פה. וז"ל:

שלום וכיפ לבני רחומי וכו' מיה זאב וואלף יענער... לקחתי לי פנאי על רגעים אחרים למלאות רצונך ולדבר אתך ברחבה מדבר כעתו, המפליא לב שומעו. לא אפונה בני, כי עמדת משתומם על השמועה המדגות שומעיה ומחררת ביהוד בני ישראל, הכואבים על הלול כבוד ה' וכבוד עמו, וגם אנכי הייתי נכהל בשמעתי קול המולה סואן בעיה, כי מוריץ באורך פרס מותו עזב דתו ומת נוצרי ונקבר נוצרי. מי האמין

כי הוא מפיץ את בקורת הככלית המדרגית והולך בזה בעקבות התיאלוג הנוצרי פרופיסר טארטי ברין. כל אלה אינם מספיקים לך עור, כי-אם תכה בכפתור להראות, כי אלה המזרחים אינם כי אם ישרנים, בודי כזב על הישה התמימה של הגימנסיום ומעלילים עלילות שוא על הצדוק בכל דבריו ד"ר מוסינון; ובכן באת לידי מסקנא, כי "להגם חושבים המזרחים להפיל עלינו אימה ופחד ע"י כחם הרב" וכי "להגם חושבים המזרחים, כי נתן להם באמת לעשות את הציונית לקופסא של צדקה, לגרונרת צמקה, סוף-סוף קצה נפשנו באותו השעמום, שהם מבניסים אל הסתדרותנו. יישר כוחך אדוני העורך! על כי הוצאת את כל רוהך לאמר להמזרחים: כל עוד אשר הייתם תלמידים מקשיבים כקולנו, כל עוד אשר הרכנתם ראשכם לפני כל נער וצעיר יוצא ירך האונברסיטה הרבנית וכל עוד אשר באתם לבקש באתנו בקול תחנונים, כי נחום ונרחם על עלובתא דא, לבלי לפגוע ברגשי דתכם, כי או הבטחנו לכם מעל כבת הקונגרסים על דברתנו צדק, אף כי מעולם לא עמדנו בדברנו. אבל זאת לא הישכנו מעולם, כי תרכו ותגרלו ותביאו לדרוש כחוקה את חובתנו לעמנו ובכן הסו ישקצים! אין אנו מפחדים מכם, כבר קצה נפשנו באותו השעמום, ישאתם מבניסים אלינו מלו וצאו! תודה רבה לך אדוני העורך על כי באת הפעם לדבר האמת, אשר עם לבבך, אבל אמת אשאל ממך ואתה אבקשך, כי תואיל נא להודיע גם מי המה ה"אנהנו" אשר בשמם תרכה לדבר גבוהה. אם ה"אנהנו" שבהרדקציא, כי אז היא אולת ורשעה גם ירה, כי תקח לך קרנים להעזי נגד הציונים החרדים, בעוד אשר מבסס הגך מקבל תמיכה ובריא דשתית מניה לא תישדי ביה קלא. אבל אם האנהנו היא כישם הסתדרות הציונית, כי אז חובת הסתדרות הציונית להודיע זאת גם ב"ולט", למען ידעו גם המזרחים את מצבם בהסתדרות הציונית ואת הדרך אשר עליהם ללכת. ציריך כ"ח לחודש תמוז. היום ישראל אי"ו.

פיליטון קמין. ברקנים לתשעה באב.

הקלוב הפולני בפרלמנט האוסטרי הכנים ההצעות הנהוצות האלו ביסס אגודת הצירים היהודים אשר בתוכו; הממשלה תכדוק היטב את המעשים בדרוהביטש ותענוש ענישים קשים לא את אלה שנגולה זכות בהירתם והתרנו כצדק, כי-אם את האשמים האמתיים, את אלה שנגנו פתקאות הבהורים, שהחליפו, שיופו פתקאות על שמות מתים ועל שמות שלא היו ולא נבראו וכיחוד את אלה שצוו לירות על נקיים ואת אלה שהגינו על מפירי החוק; הממשלה תדרוש דין וחשבון באת הפקידים בגליציה, שהכריחו את היהודים לרישום ברישומות ספירות העם בשקר לישון שאינם מדברים בה ושאינם יודעים אותה; הממשלה תשלח פקודות אל ארגניה, המשגיחים על הקי הרפוס, שיחריטו לא רק עתון עברי על כתבו את האמת בדבר הכחירות, כי-אם גם את העתונים הפולנים של צוררי ישראל, המעלילים עלילות שוא על היהודים ומגרים בהן עם בעם ומעמד כמעמד וגורמים שפיכות דמים וקפוח פרנסה ונדירת רבנות עם מן הארץ. בועידת הסוציאליים היהודים, שהיתה בוויין, נתקבלה החלטה, לעשות דמונסטריציה נגד האפיפיור ברומי, שבטל את החגים הקתוליים ולא השאיר רק את החגים הישנים, שקבלו הנצרים הראשונים מאת היהודים, בזה הראה ראש הכנסיה, כי הוא נסוג אחור, הוא רוצה להחזיר את העולם הקתולי אל היהדות, בזה אנו רואים סכנה עצומה להתקדמות האנושית. באותה הועידה נתקבלה החלטה, שיש בה ערך פוליטי גדול מאד, עד כה הישבו הכל, כי תנועת השלום בין הממלכות ופריקת הנשק יצאה מאת אנשים אירפיים כהצאר ניקולאי השני, ברטא סומנר והנשיא מפט. עתה כאשר נודע, שמקור התנועה, להחוק השלום הוא החברה "כל ישראל הברית", אין הסוציאליים היהודים יכולים להחזיק בה עוד ולתמכה, כי אין הם מתערבים בפוליטיקה של כל ישראל, לכן על

500 קנים קמנים	0.30	
50 מחמט-לנקב	1.25	
50 לבדים (Filze)	7.50	
500 גליונית-לקפול לבנים	0.75	
500 " " מנומרים	1.25	
150 גליונות-לשזור רוחב טרונה א.	}	
150 " " " " " ב.		5.65
150 " " " " " ג.		
30 מחמט-עשת-לשזור	.450	
15 גליונות ניר-קלף	.375	

הערות.
(א) הננו להודיע בזה, כי בישיבה מיוחדת שהשתתפו בה גם אחרים מחברי-ועדנו מארצות אחרות, החלטנו: (1) להקהיל כמזל ביום י' באב 4 (אויגוסט למתיח) את חברי הועד-הכללי ואת המורשים הארציים והגליליים של הסתדרותנו למועצה אי-פומכית בדברי עניני ההסתדרות; (2) לערוך כמזל בימי הקונגרס אספה פומכית ליסם תעמולה בעד מפעלנו ואידיאלנו העברי. ואנו מבקשים אפוא את כל חברינו ואגודות הסתדרותנו, שקבלו נמנו פינקסים של שוכרות-תרומות להשוות אתנו או את הועדים-הארציים שלנו — המקום שישנם כאלה — את הישבון התרומות שאספו עד כה, למען נוכל לערוך בעד המועצה הניל דו"ח מפורט מעניני הכספים. כמז-כן אנו מבקשים את חברינו מכל הארצות להמציא לנו גיב כשיביל המועצה הנזכרה, הישקה כללית על מצב אגודות ההסתדרות בפרט והעבודה העברית בכלל במקופותיהם, ולהציג יחד עם זה את הצעותיהם בדבר שכלולה והתקדמותה של עבודה זו. (ב) הננו מעירים בזה עוד הפעם את תשיבת-לב הקהל העברי על האנקישה, שפרסמנו זה לא כבר בדבר מצב החנוך העברי ואנו מבקשים להשיב לנו על השאלות שבאו בתוכה. (ג) בקשר עם תכן החזור הזה אנו מראים על הנהיצות הגדולה של מוסד לחנוך מורות-גננות עבריות, כמו ששואפים עתה ליסדו ביפו לזכרוננו של הסיפר-המנוח א. ל. לוינסקי, וחובה היא על כל אחינו-ברעה, החפצים בתקונו של החנוך העברי-הלאומי, לעשות ככל האפשר להם למכות הגשמתו של המפעל החשוב הזה, אשר חסרונו כל כך מורגש במהננו. הועד המרכזי של ההסתדרות לישפה ולתרבות העברית, כתבתנו:

Organisation für hebräische Sprache und Kultur.
Berlin-Charlottenburg, Kantstresse 93,

מכתב גלוי לעורך "העולם".
"העולם" גליון כ"ז בא מאמר בשם "היריה הראשונה" ע"ד ריב המזרחים והציונים בנירנברג ופרנקפורט, והנה הרשית לך אדוני העורך לפרסם דבריו, אשר לא כלם על אדני האמת הטבעי, כפי אשר תוכל להוכיח ממכתבו של הפרופיסור ווייל כהוועלטי" גליון כ"ט, אבל אין מטרתי בזה להעמיד אותך על אמתת המאורע, רק אחת הנני מרשה לי בזה, לישאלך בתור עורך עתון, המכיל תמיכה הגונה מן הועדים הציוני, כלומר מכסף כל הציונים, מדוע ראית לנכון לפניך לעקש את הישרה ולפרסם דברים אשר גם אתה בעצמך הנך יודע, שהשקר בולט מהם והכל רק למען הנקם בהמזרחים שנואי נפישך? הנך כותב: "וההי" מוסינון הרצה לפני קהל גדול, שהקשיב קשב רב אל דבריו ובפירוש אמר הנואם, כי כל אותם הספורים הנוראים ע"ד למוד הבקורת הכיבילית הנוצרית איננה אלא עלילה בלבד". כלומר הנואם מוסינון, האיש אשר נגדו עורך כתב האשמה, כי הנהו תועה ומתעה, מסית ומדיה, אמר בעצמו, כי שקר הדבר! אבל אדוני העורך, ישנה גם עדות אחרת, גם דברי אחרים, שאין להשדם במזרחות כלל וכלל, האם אינך יודע את עדות הדריים רופין ומהאן? הראשון כותב: "ד"ר מוסינון עומד הנהו תחת השפעת התיאלוג הנוצרי פרופיסור טארטי ברין, אשר היה שנים רכות תלמידו" והד"ר מהאן כותב: "בקורת-המקרא, כפי אשר יורה הד"ר מוסינון בהגמנסיום, לא יוכל להפיק את רצון החרדים; ידוע,

שונות. השרב הנורא בן ארבעים מעלות ויותר, השולט בקיץ הזה בכל חצי הכדור הצפוני, דרש קרכנות בלי מספר. כמגפה יפיל השרב את חלליו בכל יום. יש נספים מפני החום בהתעלה לבם ויש נטבעים בנהרות, שהם גמלים שמה להתקרב. — בסטמבול, רכע הממשלה בקונסטינטינופול פריצה תבערה בליל ב' שיז וכמה אלפי בתים נעשו למעי מפלה. כים של אש כסה את העיר וקשה היה לכבות מחסר מים. הנזק עולה לעשרות מיליונים ורק חלק קטן היה בטוח באחריות. רככות בתי אבות, כמאה אלף נפש. שוכנים תחת כפת הרקיע ואין כסות ולחם. האש הוצתה מאת מתנגדי רטורקים הצעירים, לנקום בהם. גדול חמת העם עליהם, המרבים דמים בכד הממלכה ומדכאים את העמים יותר מן השולטנים המושלים יחידים. זאת היא הפעם השלישית, שנקמו מתנגדי הטורקים הצעירים בהבערת אש. אך הפעם כבדה ידם. האש הוצתה ביום שחגגו הטורקים הצעירים את יום מלאות שלש שנים לממשלתם ונשף חשקם הושם לחרדה. בבית הנהגת הצבא הוצתה התבערה הראשונה וכאותה שעה עלו להבות גם במקומות אחרים וכל העיר היתה לים של אש. כחמשים נפש אדם נשרפו, מלבד הנצרכים. רבים אכרו מאור עיניהם כעשן ורבים נשתגעו וכאשר כבר נשקעה האש הוצתה תבערה חדשה ברבע החדש באלאט מקום מושב יהודים וגם הוא נשרף עד היסוד. הכל דורשים התפטרות הממשלה, כי נגדה ערוך כעם העם.

גדוד יהודי. העתונים הפטרבורגיים מביאים עתה פרטים חשובים עיר הגדוד היהודי בצבא הבלגרי. זהו גדוד של פרחים ולעבוד את עבודת הצבא בגדוד הזה רשאים רק יהודים ולא בני לאומים אחרים. לגדוד היהודים מתיחסים בבלגריה בכבוד ובחבה מפני שעברו הוא מהולל ומלא הוד נכורה. הגדוד הזה הציל מכליון את כל הצבא הבלגרי בשנת 1885 כשעת המלחמה עם סרביה. המלך הסרבי הביא את כל חילו לנבול בולגריה ומספר הצבא הבלגרי לא עלה אז על עשרה או חמשה עשר אלף איש. הסרבים התנפלו על הבלגרים וכבר התחילו להברייע אותם. הבלגרים כבר חשבו לפנות ערף לאויביהם. אבל ברגע הזה הגיחו פתאם ממארבם הפרשים של הגדוד היהודי על האויב והמטוהו. הבלגרים נחלו אז נצחון גמור. הגדוד הזה מתגייס רק בשעת מלחמה. בשעת שלום החיילים נמצאים בביתם. אולם כדי ללמד את התכנים ועבודת הצבא ככלל, הם נקראים לצבא במשך ימים אחדים לפרקים קבועים. ככלל מזכיר הגדוד הזה את המפוס של הגדודים הקריטיים והאסעטינים בצבא הרוסי.

התבערה בקוויטא. לפי הודעת חברת העזרה של יהודי אשכנז, שקבלנו, נזוקו יהודים רבים. הבתים, שנשרפו ברבע העיר באלאט, היו רובם של יהודים וביניהם בתי כנסיות ובתי-ספר. אין לתאר את עני אלפי המשפחות, השוכנות בשרב הזה תחת כפת הרקיע הנוער בלי כסות ומזון. ביום ד' שיז נקהלו כל החברות היהודיות בקושטא תחת ראשות החכם בשי, להועץ במה להושיע. חברות העזרה והאליאנץ הווינית התחילו לקבץ כסף, לעזור במהרה ככל האפשר. האסון גדול כיתר שאת, יען כי על החברות עתה לשלוח עזרה גם לערי רוסיא שנשרפו; מיר בפלך מינסק, יאנישקי בפי' קובנא, ווארוז'נישטשינא בפי' מוהילב, קאלעליטש בפי' מינסק, אליטא בפי' סובלקי, דבינה בפי' גרודנא, זיאגור בפי' קובנא. כל אלה דורשת עזרה ואין להתעלם.

גלות יהודי פרס. מלנדון מודיעים את הנ' י' ק: לפי שמועה מלגרפית נמלטו מאה יהודים משיראס כפרם לבושייר. כגלל שוד היהודים בפרס הם רוצים לעלות לארץ ישראל, הם דורשים מאחיהם בלנדון, שיתמכום בארבעת אלפי מרק, למען יגיעו למחוז חפצם.

ארך-חיים. בטונים נפטר הרב ר' יהודה יסמון בן מאה וארבע שנים. יותר משבעים שנה ישב על כסא הרבנות שם והיה נודע כגאון מאור הגולה בכל אפריקה הצפונית. כעשרים אלף איש לווהו לבית עולמו.

את כל מעטים כאלה ישא רוח. כללו של דבר, בנים סבלים המה, סוררים ומורדים, לזראון עולם יהיו לדור דור ועד עולם לא יראו אור.

מכתב מטורקיא.

קושטא. הרבר הנחוק עתה ליהודי הכורה הוא רבנים, אשר מלבד גדלם בתורה ידעו גם לשון וספר בעניני חולין, למען יוכלו לעמוד בראש תקהלות, כי בסורה עוד הרב הוא הסנהיג האמתי בערה. אבל רבנים כאלה מעטים המה ותקהלה שזכתה לרב כזה תהווק בו בכל מאסצי בהה, למען לא יקהוה לקהלה גדולה ממנה. כן קרה עתה לקהלה הגדולה סאלוניקי. רבה ד' יעקב מאיר נתקבל להכנס בשי וראשון לציון בירושלם בהפסק כל המפלגות ע"פ השלום שיעשה ביניהן ראש הגולה ר' היים נחום בשנה שעברה, רק בסאלוניקי עכבוהו עוד עד אחרי בקור השלטן שב. ועתה אחרי הבקור בקש הרב לעלות לירושלם ולא נתנוהו, שום סבל לא אבה להעביר כליו לאניה וראשי תקהלה נקהלו והחליטו ב"ש דעות מתוך ב"ה, שלא לתמו לצאת הנשארים אמרו, שאין לשלול מהרב את רצונו החפשי. גם חברות רבות באו ודרשו לעכב את הרב פה עד שיכחרו בראוי לסלא מקומו. לריק התהנן הרב, כי כבר הכטיה לבא לירושלם ושם מצפים לו בכליון עינים, גם פקורת השולטן באה שיעלה. בסוף בלל רצונו מפני רצון העם, כי קיל המון קבול שריו. זהו דרך אגב נצחון היהודים הלאומיים, הרוצים ברב נאמן לעמו ולתקנותיו כמיהו, בעוד שאנשי ה"קלוב די אינטיים" הסתבוללים קיו להפטר ממנו.

סופר אחד דבר עם הרב הראשי ר' נחום, לשמוע דעתו בענין הזה. הרב ענה, כי הוא עשה את כל מה שביכולתו להעלות את ר' יעקב מאיר לירושלם ורק בשבול זה נכע לא"י וגם הצליה דרכו לעשות שלום ועתה אבד הכל. ויש לדעה, שהדבר גם הפסד ממון. השגת פקודת השלטן עלה בהוצאת כסף. גם הכינו כבר להרב בית וכלים בירושלם ועוד. עתה תהיה בסאלוניקי בחירה חדשה ואין ספק שיבחר ר' יעקב מאיר שנית. בכל אופן לא ישב פה במנוחה שלמה, כי הסתבוללים שונאים אותו.

להרב הראשי הגיע מכתב תודה להממשלה מיהודי תימן על אשר הגינה עליהם בצבאותיה בעת המרידה. בחיפה, אשר בקצה גבול א"י, היתה אספת-עם למחות נגד תיונים בקרטה, הרוצים לספח את האי לפלכית יון. בין הנואמים היה גם צורר היהודים אלינצר עורך "הכרמל". כשעת נאום הפסיק אותו יהודי צעיר ואמר, שאין רשות לו לדבר נגד צוררים בחיף, בעוד שהוא עצמו מגרה עם בעם בממלכה עצמה. אובהו, "הכרמל" כעסו מאד על הצפת היהודי ולא הסר הרבה למחלומות ולנקמה ביהודים. יעקב פדחיה.

מקרב ומרחוק.

ענינים מדיניים. בית הנכחים האוסטרי פתוח בשרב הזה ושקט במכוננו אין כל אות פרעות. בתהלה דן על-אדות חידוש ההוזה בין הממשלה והבנק האוסטרי-אונגרי והדבר נגמר בקריאה הראשונה ונמסר לוועד, אחיז הובאה הצעה נחוצה על-אדות האיסור, שאסרה הממשלה פתאום להכניס לארץ כשר קפוא מארגנטינה, ממשלת אונגרי, העומדה תחת יד בעלי אהוות גדולות, המישתמשים כמחסור הבשר, לעשות את העם במחירים גבוהים, עכבה את הכנסת הכשר הזה. ראש הממשלה הצטרף, כי הממשלה הקודמה עשתה חוזה עם אונגרי והרשות ביד אונגרי לעכב. אך העם כלו מחזיק פוליטיקה כזאת למעל באינטרסת העם לטובת יחידים. הסוציאליים עשו הפגנה בהוצות. וההת-מטרות גדולה. בסוף הובא ענין דרוהביטש והבחירות הגליציות לפני הבית. המפלגה הסוציאליית המתמטרה כחפשייתה ובהגינה על כל נרדה, לא התאמצה להביא את הדבר בראשונה וגם עתה היה ראש המדברים הריטר פון כילינסקי ראש הקלוב הפולני. זהו יותר קומדיה ולא תלוה. כן רצו התקיפים וכן הסכימו גם הסוציאליים. — בפרלמנט האונגרי נמשכה האבסטרקציה מפלגות הפרוד אינן נותנות לגמור את חוק הצבא החדש עד שירכה המושל את זכותיהם הלאומיות כצבא. — בפרלמנט האנגלי השקט היתה סערה, כי הובא חוק הגבלת זכות בית האצילים לפניו שנעשו בו שנויים בבית האצילים. הממשלה מאימה עליהם, כי יוסף המלך אצילים חרשים בבית העליון, שישכמו לדעת הבלבלים. סוף סוף יכנעו האצילים ויסכימו בכבושה לגרעון זכותם, שלא יוכלו עוד לעכב תקונים לתועלת כל העם כדרכם. — כאלבניא המלחמה נמשכת, אין האלבנים רוצים להכנע עד שיאשרו התקיפים זכותם הלאומית, להפריד מעט את מדינתם מן הממלכה. — רוסיא החזירה את מלך פרס המגורש באניה אל ארצה, לכבוש את המלוכה.

לשמועה כזאת, אשר איש שב כמוהו יעשה נבלה כזאת, לחלל כבוד עמו ורתו בעת אחריתו ללא הועיל, בעת אשר רשפי אש אהבתו וחמדתו אל הכלי הזמנים כבר עממו — אם כי לבי אומר לי, אשר תבערת חמדת כסף בקרב לב איש גופני כילי ואכזר כמוהו עד רגעו האחרון תיקד ועד אכדון תאבל את כשרו ומי יודע עד כמה אבלה נפשו של בארוך וגם ידעה לה פן ירכו עליו אנשי ההיק מחיר מקנת אהוות קברו. איש נבל כזה, אביר לב, הרחוק מצדקה, נפישו תאבל תמיד אם גם לאחר מותו יהנו זרים מיגיעו — ואף כי עניים ואביונים, אשר נפשו כחלה בהם מעולם. אולי בעבור זה בהר לשיכוב בקברי בני עמים. על זה יש להאשימו, מדוע לא בקש מהחברה הקדושה לעשות עמו חסד, ליתן לו אהוות קבר כרמים טועטים. ידעתי, כי נרצו לבקשתו אף לקברו הנם ממגור פן ימיר את כבודו וכבוד ישראל. ובהיותי ננוך ידעת סבת חמרתו באו אלי כהיום אנשים נאמנים והגידו לי, כי בארוך לא ידע מהמרה, כי מיד כשכבו נימל ממנו כל דעת ותכונת אדם. הנה כי כן המעל הזה נעשה על ידי בני המומר עמיל בהסכמת אחיו גוסטאף היהודי. אהה, כי פלטה קולבסי מלת היהודי כשקר. איננו נוצרי, אבל גם לא יהודי. הוא גם הוא מפר תורה, פורק עול תורה ועול מצות הנהו מעורו, מתכחש ומתפקד ומתנכר לכל דת, אם כי עד כה התימה, כי ישראל הוא ככל לבו, בכבודו יתימר מקרב ולב עמוק ורק כל מצוה, אשר קיומה כמעשה יהשבה כקליפה אל הפרי ופיהו יקבנה צערעמאניע. ובאמור אדם לכתות כאלה הלא ישראלים אתם, הגיחו לפעמים תפילין על ראשיכם או קחו לפעמים כחג הסכות לולב ואתרונו, הלא ישיבו; איך נואלתם, כי תשאלו מאתנו לכוות את צלמנו בצערע-מאניע של הכל. אנחנו מן המשכילים, אשר את הפרי נאכל והקליפה נזרוק. כה אמר מעורו גם גוסטאף, ועתה איך לא יבוש ויכלם, כי התמכר לעשות צערע-מאניע נכרית, אשר לא יאמין בה, כי קרא את הכמרים לזרוק על אביו אחרי מותו מי המרה ולהצטרף כשקר לאמר, כי היה חלקו בהיים. הקרשתם והערצתם את הצערעמאניע כשקר אתם בני בארוך, הנחתם את אביכם הגולם בארון וכידו נתתם צלם הצלוב כמנהג הנוצרים, אף כי תאמרו אין אנו מאמינים בזה, רק אנהו עושים זאת לצאת הובת צערעמאניע לבר, להתרמות לגוים. אם כה תאמרו, מדוע השלכתם אחרים צערעמאניע ישראלית עם ה' צור מהצבתכם ותראו חמת להתרמות להם, יען כי קטן יעקב, עם עני ודל הוא. שומו שמים, אם גם ביום עברה, עת ישח אדם וישפל איש, כי יראה אחריתו, יום המיתה, אשר קטן וגדול שם הוא, שמות וסבלות תניעוהו לעשות נבלה כאשר עשו בני בארוך. הלבבעור תכלית התרמות לגוים לבר יקדישו ויעריצו צערעמאניע, אות גשמי, לפתוח כל דלת ביתם, לראות איך תופש כידו אחרי מותו צלם הנוצרי, אשר העיר חמת גוים ועל ידו נהרגו ונטבעו רככות בני ישראל, אנשים ונשים, עוללים ויונקים, אם אמרתם וחשבתם למשפט להתרמות לגוים, מדוע כמתוקנים שבתם לא עשיתם, הלא טובי לב אומות העולם ביום מר ואף כי ביום המיתה ירכו צדקה, אם להתפאר או למען צדק לפנייהם יהלוק, ישגבו ישע לעניים ויחוננו דלים. מדוע פפצתם ידיכם אתם בני בארוך, גם כמות אביכם הקשחתם לכנס ולא חמלתם גם ביום עברה על עניי ישראלים ועניי גוים. עליכם נזעק מרה, כמתוקנים שבתם לא עשיתם, אם כה ואם כה רוחם זרה מאתנו, לא נדע מעמם ונמוקם, אשר הגיעם להרף מערכות ישראל. אם מעמם ונמוקם למען ינוח אביהם בארון מרווח ולא לחבק זרועות אמו היא הארמה, אשר לוקח ממנה או האריסטאקראטי עתקה וגברה כל כך בלבכם גם ביום עברה, להראות ביום מות אביהם, כי יש יתרון לעשיר כמוהו על שאר בני תמותה, חררי ביתו מצופים בכנר שחור ימר מאד, מנוורת זהב וכסף עם נרות דולקים וצלם בראשם סכיב שתו לו ולהראות כי יש לעשיר יתרון, כי הובל לקבר בסוסים יפים ומחודרים ומלוכש כמלכושים יקרים נגד מה שאמרו והתקינו חזיל, להשוות עניים ועשירים יחד לבל הפחות בעת מותם, כמבואר בגמרא (מ"ק כ"ז): בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש (מטה כבודה) ועניים כמטה של מתי, התקינו שיהיו מוציאין הכל כמטה של מתיים מפני כבודן של עניים.

נדבה לתכלית ציונית. בעל חרשת הנפת
העפנער בקיבו נרב עשרים אלף פרנה למוסדים
ציוניים.

הקרן הקיימת. בחצי השנה האחרונה הזאת
נכבדו לקפה הלאומית יותר מרבע מיליון בתר. הון
הקרן עולה ליותר משכש מיליונים.

הקונגרס להגנה. כפי שמודיעים מרוסיה לא
יקהל עוד הקונגרס לעניני הגולים. החברות הגדולות
כיקיא והעזרה מאנו מעולם להשתתף ועתה דוחים אותו
מאמריקה ומעמם ונמוקם עמם. קונגרס בזה עלול
להקים צרות עין באמריקה. להוסיף עוד חומרות על
חומרות בחקי הכנסיה. לע"ע נשמט עוד הפעם עד
השנה הבאה וכפי הנראה יוסי בלו.

משפטי דרוהביטש. כבר החלו משפטי
דרוהביטש בבית-הדין הגלילי בסמבור. על ספסל
הנאשמים ישב בחור יהודי, שבשעת התרגזות העם
פגע בו הקומיסר הנודע ליישקובסקי ומחצחו כחרב
כלי כל סבה, רק מפני שהחזיק אותו לאחד המשברים
כלי הועד. הנמחץ הגיש משפטו לפני ביד לענשים,
אבל הנאשם היה הוא עצמו. הקטיגורו האישימהו כי
היה בין המתקוממים. הנאשם לא הודה כחטאו ואמר
שלא השתתף בזה. גם עדים לא היו על אשמתו
ובכ"ז נחרץ עליו משפט מאסר לחדש ימים. יתר
הנאשמים חרדים מפני ביה"ד הסמבורי ויגישו בקשה
להעמידם לפני ביד אחר.

הצעה נחוצה. ציר היהודים בפרלמנט האוסטרי
ד"ר גרום הכניס עיי הקלוב הפולני הצעה נחוצה (א)
שתכדוק הממשלה היטב, לדעת מי ומי החיבים נוכח
הדרוהביטשי בין במשפט האורחי ובין במשפט הצבא
ולענוש את האשמים בלי משא פנים; ב) להשיב
לנזקים את נזקם; ג) שתערוך הממשלה חוק, כי
הממשלה חיבת באחריות פקידיה אם יגרמו נזק שלא
ברין. כסעף השלישי לא יכול הקלוב הפולני להסכים
והדבר נמסר לקומיסיה של הקלוב להועץ בו ולהחליט
עד שלשים יום. הצעות כאלו עיי הקלוב הפולני
דומות לתיש הנעשה שומר הגן והמשפט הראשון
בסמבור יוכיח...

מזרע הכוזרים. בעיר לונסק ברוסיה הדרומית
נתפשו הכל אנשים, שלא ידעה הפוליציה מה הם.
החקירה בעניניהם הראתה, כי הם קוזקים בעלי דת
ישראל, אבל אינם יהודים, הם מן המון הכתות הדתיות
הרכות, שכפי ההשערה הם מזרע הכוזרים ועוד מעשי
אבותיהם בידיהם להחזיק בדת היהודים. בידיהם יש
כתבי יד, שנכתבו מימין לשמאל, אבל לא בלשון
העברית או היהודית, ואין איש יודע איזו לשון היא.
הם אומרים שאינם מאמינים בדת הנצרית והם שומרי
שבת כיהודים.

מושבה יהודית בטורקיא. חי יקיא קנתה
ליהודים בבסארכיא חבל ארץ בטורקיא סמוך לקושטא,
ליסד שם מושבה לעבודת האדמה. בקרוב יעברו שמה
יהודים משני מקומות בבסארכיא.

היהודים בקורפו שרוים בפחד. הכהנים היוונים
בקורפו מגרים את צאן מרעיתם ביהודים, להכותם
ולשלול שללם. היהודים הלכו אל הכהן הגדול היווני,
להתחנן לו, שיצילם מידי בהנים. הכהן הגדול הסביר
להם, שאין בתי התפלה קימים לתכלית זאת. הכהנים
קבלו ממנו את מוסרו ושכרו להם בית פרטי, להקהיל
אספות ולהמשיך הצתם אש קנאתם ביהודים. היהודים
שרויים בפחד, ובכל זאת יוסיפו סוחרי האתרוגים
לזכות את ישראל באתרוגי קורפו לשם הידור מצוה
והרבנים יוסיפו לככרם על פני אתרוגי איי. העם
עצמו צריך פעם ללמד מעט מוסר את הסוחרים,
להכריז חרם בכל עיר ועיר על אתרוגים יונים, רק
אז יתרגלו הסוחרים לחזור אחרי אתרוגי איי.

קנאת כבוד עמנו. בוועידת רבנים נאורים
באמריקה החליטו להשתדל אצל הנהגת החנוך, שיסירו
מספרי הלמוד האנגלים המוכנים לילדים בבתי-הספר
את מעשה המלוה ברכית היהודי ש"ילוק מויניציה,
שבקש לחתוך ליטרא בשר מגוף הלוח כפי התנאי
שהתנה עמו ע"פ שקספיה, כי הגדה כזאת מכניסה
שנאה ליהודים כלכות הילדים, גם ישתדלו להסיר
מספרי הלמוד את התפלות הנצריות, לכל יכשלו בהם
ילדי היהודים. ראויים הרבנים החפשים האלה להיות
למופת לרבנינו החרדים.

הבחירה לוועד כ"י"ח. המלחמה בין הצרפתים
והאשכנזים בחי כל ישראל חברים נגמרה בנצחון
הצרפתים, שאומרים עליהם, כי עשו "בחירות גליציות",
כי אנשי הועד הפאריזי עשו את עניי היהודים בטורקיא
מקבלי צדקה לחברי החברה לבחור בשכר בקנדידטים
האופיציאליים. נבחר גם שלמה ריינק, שמאנו בו
האשכנזים, לפי שאיננו יהודי כלל, כי אינו מודה
בקיום עם ישראל ואף לא בדת ישראל. תשעת
הקנדידטים, שסרבו בהם האשכנזים נבחרו בי"ד אלפי
דעות. ב"ד קנדידטים, שרצו בהם גם האשכנזים,
נבחרו בכ"א אלף דעות.

גרוש לזמן. נציב מיוב גזר על היהודים היושבים
בהיתר בניקולסקא סלובודקא, שיצאו כלם מן המקום
עד אשר יעברו ימי המנכר. בעלי בתים יושבים במקום
הם ובני ביתם ויש להם עסקים ופתאם: צאו כלכם
מזה לשני חדשים. מדוע? אין לשאול, אין שום חוק,
אין פקודה מלמעלה, אלא ישנם שם רוסים אמתיים,
הרוצים לעשות עסק טוב בימי המנכר ועינם רעה
ביהודים, שמא ישתכרו גם המה, ואין חסר רק להעיר
על זה את הנציב והוא נכון תמיד להיות בלי-ישרת
בידי הרוסים האמתיים, מדוע לא? הרי היהודים הפקר
הם לפי השטה השלטת.

בדיקת שמות. נציבי רוסיה חוקרים ודורשים
על היהודים, המשנים שמותיהם ומתכנים בשמות
רוסיים. אומרים שזאת היא הכנה לבחירות לדומה
הרביעית, לגזול זכות הבחירה מאת כל המשנה שמו.

הלויית הרב ד"ר אדלר. הכבוד, שנעשה להרב
הכולל האנגלי כמותו, הוא בלתי מצוי. מחנה גדול
מאד לוח אותו אל בית עולמו. כל אצילי היהודים
ושרי המלוכה מאחינו היו בין המלוים, וגם מן האצילים
הנצרים וציר מיוחד מאת המלך. בימי מהלתו הזמין
המלך איש מיוחד, שיוודיעוהו בכל עת מה שלום הרב,
בין המלגרות של השתתפות נמצאות מלגרות מאת
המלך, מאת החכם בשי בקושטא, מאת נשיא הציונים,
מאת הכהנים הגדולים האנגלים ומאת הקהלות הגדולות.
בצואתו צוה, שהממלא מקומו יהי גדול בתורה וביראה
ורצוי לכל המפלגות, שיוכל להחזיק את האחרות.

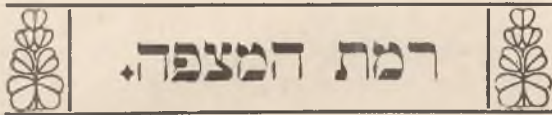
עברית - שפה חיה. בכארות אשר בסוריא
יש כ"ים גבוה לחכמת הרפואה של ממשלת צרפת.
כל תלמיד הנכנס נבחן אם הוא יודע איזו שפה חיה.
בכחיות הכניסה האחרונות בקש להכנס בחור יהודי
ספרדי ושמו יהודה ברזל. על השאלה אם הוא יודע
לשון חיה אחת ענה, כי רק עברית הוא יודע. מנהל
ביה"ם קבלהו, כי עברית היא שפה חיה בא"י.

מצדדים בזכות היהודים ברוסיא. הקומיסיה
ששלח הצאר למזרח הרחוק, לבדוק את צרכי המדינה
אשר על שפת נהר אמור, שנה והגידה, שאין לגזול
שם מיד היהודים את זכויותיהם, כי מספר יושבי הארץ
מעט והיהודים פעלו הרבה להרים שם את המסחר
ולהרבות את הישוב ובלעדיהם סרדי מדינה אי אפשרים,
לכן יש לתת להם זכות הבחירה בערים.

נקמה בעד פוליא. כידוע היתה מלחמה בין
יהודי המושבה פוליא בגליל ובין הערבים הנצרים,
שנזכו בהמתם. שומר יהודי המית אחד הערבים, עתה
פוחדים הערבים מפני אנשי פוליא ונוקמים ביהודים
במושבות אחרות. ממסחה כותבים ל"מוריה": "העסק של
פוליה עבר כעת אלינו. הערבים גואלי הדם, בני השבט
"שונים", מגלגלים עלינו, כי אצלנו במושבה יש אחיו
של המומר היהודי בפוליה, ההבוש עתה בנצרת, ולהם
אפוא הזכות בתור גואלי הדם לנקום את נקמתם
באחיו או בכל המושבה. זה מימים מספר, שהתנפלו
הערבים האלה על הרועים וגזלו מאתם וחמשים צאן,
באשר נודע הדבר לאכרים יצאו כלם על סוסיהם
לדלוק אחרי הגוזלים, הם הרביקום אמנם הרחק
הרחק מהמושבה, אבל הערבים בראותם את היהודים
רודפים אחריהם התפלגו לשתי פלוגות, האחת נהלה
את הצאן הלאה, והאחת, רוכבים בסוסים, נשארה
עומדת על מקומה והתחילה לירות אל היהודים, כדי
להניעם מקרוב אליהם. אלמלי היה נשק ביד אכרינו
היו בודאי עונים באש, ואולי היו גם בוקעים להם
דרך ומשיכים את הגולה, אבל ביריני אין נשק כלל,
כי על פי הפקודה, שיצאה מסמי פשה מספק דצבאות
בחורן, נאסר משא הנשק, ואנחנו שמענו לקול הפקודה

ונחלץ את נשקנו, בשעה שהבידואים לא שמעו ולא
היה לנו כמה להלחם נגדם, והוכרחנו לשוב על עקבינו.
פנינו אחר כך להשיך של בני-שונים, ואמרנו לו, כי
לכבודו אנו נמנעים לעת-עתה מעשות צעדים אחרים
ברבר הגולה של בני שבטנו, ואנו פונים לראשונה
אליו, שיעשה בזה בעצמו וישיב את הגולה. השיך
ענה, שיותר טוב הוא שלא נקים מהומה, ובמשך שני
ימים תושב רנו הגולה, אבל לא פעם אחת שני ימים
בבר עברה, והגולה עדין לא הושבה, ואו פנינו להקימם
של טבריה, אבל הוא ענה: קחו צאן — ומה כל
הדעש? הן לא יחטמו את כל היהודים! בין כך עגום
הוא המצב של המושבה, ולא רק של זו, אלא גם
של יבנאל (ימח) ומלחמיה. יראים אנו להוציא את
מקננו אל המרעה מחד גזל, והרע ביותר הוא מה
שהננו כלי נשק, ובזר הננו אמרי-ידיים ממש. במצב
כזה החלטנו לבחור בדפוסציה משותפת מאלו שלשת
המושבות; כפר-תבור, יבנאל, מלחמיה, ולשלחה לסמי
פשה מספק הצבאות בחורן, להרציא לפנינו את מהלך
הדברים, לעיורו על מצבנו, ביד אויבינו נשק, וביריני
אין כל.

הכל מתאבלים. וואלף: בשנה הזאת הכל מתאבלים
עמנו בתשעת הימים, אין אוכלים בשר, כי הממשלה נעלה את
הגבול בעד שחומי חוק, אין שותים יין, כי בשרב כזה גזרו
הרופאים על היין, מפעמים בשמחה, כי מי זה יתאסף לסעודת
מצוה כחום כזה. ומדוע ברהיצה אינם נוהרים ב ע ר :
האנחנו נוהרים? הרי כל ישראל נסעו אל המרחין.

ההגדה ע"ד המלך היהודי בפולין

מאת

ד"ר מאיר באלאבאן.

(המסד)

זאת תמצית ההגדה על-אדות רי שאול
וואהל בצורתה הראשונה, כמו שמספרים אותה ככד
מקום בפולין. עיקרה הוא מלוכת יסאול, ובה
ישנן נוסחאות אחרות. בכל אופן גם המספרים הראשונים
המילוי בה ספק. רי שאול היה מלך רק יום אחד
ויש אומרים רק לילה אחד, וכל אחד נתן לזה
מעם אחר באיזו סבה. זה אומר, כי הסכה היתה המועד,
הנקבע לבחירת מלך ובחרו בשאול באונם, לבל יעברו
המועד וזה אומר: חלוקי הדעות בין האצילים הכוזרים
גרמו להתפשר על היהודי. גם עיד זמן המלוכה
הקצר רבו השנויים. יש אומרים, כי לא נבחר לכתחלה
רק ליום אחד בפירוש ויש אומרים, כי השבת גרמה,
כי מיד כשנבחר הגיעה השבת ולא יכול לפעול מאומה
במלכותו והעבירוהו, את כל הנוסחות האלו הזכיר
עדערמאן בספרו ואחריו גם בלאך, ואולם גם שיניהם
לא ידעו, כי מלבד מלוכת שאול וואהל ישנה עוד
הגדה אחת בפולין עיד מלך יהודי ליום אחד מזמן
אחר ואותה אנו מוצאים בספרו של לעל עוועל
"ימי הבינים של פולין" (כרך ב' עמ' 419). בית המלכות
הראשון בפולין היה בית פיאסט וראשית צמיחתה
מסופרה בכל ספרי הקריאה הפולנים ע"פ ההגדה
הידועה על-אדות "פופיעל ופיאסט", בפולין מלך מושל
דשע ושמו פופיעל בקרושוויצא ובסוף הושב לו מן
השמים גמולו בראשו, כי העכברים אבלהו, אחרי
מותו בחרו האזרחים הפולנים את פיאסט למושל,
שמלאכים בשרו לו מלכותו מראש. להגדה הזאת יש
עוד נוסח אחד או נוסח של הגדה אחרת וזו היא:
באשר אכלו העכברים את פופיעל במגדלו על
שפת הים, נקהלו זקני העם, להועץ במי לבחור למלך.
אך לא יכלו לבוא לידי הסכמה, כי רבים היו הראויים
למלוכה, אז אמר להם הזקן שבכלם: "האלים יודיעונו
במי לבחור; הראשון, אשר יכנס מחר לעירנה, הוא
יהיה מלכנו. מטרתם בכך השכם התקבצו אל שעד
העיר והנה הראשון הכא העירה היה היהודי אברהם
שדר בקרושוויצא והיה מכובד בעיני כלם. האנשים
שמחו בו, כי הזדמן להם אדם הגון והכריזו אותו למלך.
אך אברהם סרב ובראותו, כי הבוחרים עומדים על
דעתם, בקש מהם, שיתנו לו זמן יום אחד, לשאול מן

השמים, אם עליו לקבל את המלוכה, אך תנאי התנה עמהם, שלא יפסיקוהו בתפלתו.

עברו שני ימים ושני לילות ואברהם לא שב, כאשר הניע היום השלישי פקעה סבלנות העם המחכה. אז קם האבר פ' אסט וקרא בקול: "אחים, כן לא יוכל היות; אין הארץ יכולה לעמוד בלי מושל ולפי שאברהם הנבחר למלך אינו שב, אלך ואכיאנו". פיאסט הרים את קרדמו ורץ אל הבית, אשר אברהם סגור שם. בראות אברהם את האבר יצא וקרא: "פולנים, התראו האבר הזה? הוא יהיה מלככם, כי תבונה לו, כי הוא הבין, שלא תוכל הארץ לעמוד ימים רבים בלי מלך, גם עוז מלך בה, כי למען הציל את הארץ העפיל לעבור גם על מצותי". כן נבחר פיאסט למלך. זאת היא ההגדה, השגורה כפי העם בפולין הגדולה (פוזנא). כותב הזכרונות מרטין גאלוס מימי המאה הי"ב לסחיני יודע אותה בנוסח אחר, בלי היהודי, ולפי זה צריכים לאחר את התווה לזמן מאוחר. לקבוע את זמן ההתהוות ההגדה השוכה גם אמנותו של אברהם—הוא היה עושה א ב ק - ש ר פ ה, אי"ב בהכרה לא היה חי בתחלת ימי הבינים, שלא ידעו עוד כאירפא את אבק השרפה. בכל אופן אין לנתק את החבל, המחבר את ההגדה הזאת עם הגדת ר' שאול וואהל, כי זה ברור, שיש לשתיהן מקור אחד. כי סבה אהת להן: מות המושל הקודם וקשוי ההסכמה בין הבורחים להתפטר על אחד מהם, כחירת היהודי בתור הפשר האחד האפשרי המלוכה ליום אחד ובחירת מלך אחר כבוע.

איזו הגדה קדמה? מן ההגדה עצמה אין להכיר מאומה. אפשר, שנוצרה הגדת שאול על יסוד הגדה עתיקה על-אדות אברהם ואפשר ג"כ שהגדת אברהם היא רק שנוי נוסח מהגדת שאול, לקרבה אל השכל בהעתקה לזמן שלפני ההיסטוריה. את השאלה הזאת לא נפתור לעת עתה, כי עלינו לדעת בתחלה את שאול וואהל מ' הוא באמת ואיך קמה עליו ההגדה התמוהה, מאין בא?

ר' שאול היה לדברי הכל כן הרב ר' ישמאל יהודה, שהיה אב"ד בפאדוא אשר באיטליא וחי משנת השי"א עד השע"ו. שם משפחתו היה קאצנעלעל ע"ג ע"ג. בו יג ען ורק בנו נקרא וואהל. בנו של ר' שאול היה ההיג ר' מאיר וואהל אבדיק בריסק דליטא, שהיה מיסד את ועד המדינה המיוחד של יהודי ליטא ועמד בראשו. בכתבים ישנים מכונה ר' שאול בכנוי יודיטש לאמר בן יהודה, משפחה קאצנעלעלענבויגען היא משפחה חשובה דועה מאו. אביה ר' יהודה מינג בא בשנת ה' רכ"ט ממאינג לפאדוא ונתקבל פה לרב. אבי אביו של ר' שאול, ר' מאיר בן יצחק יצא מן העיר קאצנעלעלענבויגען אשר במדינת נאסאו כאשכנזי ובא לפולין, ללמוד שם בישיבה. משם הלך לפאדוא לישיבת ר' יהודה מינג (מאינג מנצא) ונשא שם את הנה נכדת רבו לאשה. אביה ר' אברהם הלוי מינג היה רב בפאדוא. אחרי מות חותנו נתמנה ר' מאיר זה לרב ושמש בכתר הרבנות עד יום מותו בשנת שכ"ה (איזענשטאדט בספרו דעת קדושים ע"ד גזע הענלנבוינג וקצנלנפוינג עמ' 82—135) ובלאך הנ"ל). אחרי שמש ברבנות בנו ר' ישמאל יהודה, שהיה לפניו רב בוניציה, וישב שם על כסאו עד שנפטר בשנת שע"ו. ר' ישמאל יהודה היה גאון מפורסם, חבר ספרים בהלכה כאביו והעמיד תלמידים הרבה בישיבתו. מהשובי תלמידיו יש להזכיר את ר' אליהו קאפואלי, ר' יעקב היילפרין, שהיה אח"כ רב בפאדוא, ר' אנטליון איש קוניול, שקבע את תמונת רבו בבית מדרשו לקים מ"ש "והי עיניך רואות את מורן", האחים ר. יעקב ור' יקותיאל ראשארט ועוד. ובנו של ר' ישמאל יהודה זה הלך מפאדוא לפולין (ליטא), כפי הנראה ללמוד תורה וקבע מושבו בבריסק דליטא. פה נשא לאשה את בת פרנס הקהלה ר' דוד דרוקר והוליד מאשתו (דבורה) אחד עשר ילדים ואחד מהם, ר' מאיר וואהל, היה רב בבריסק, ר' שאול זה הוא גבור ההגדה ע"ד המלוכה היהודית וחידת עולם לחוקרי ההיסטוריה הפולנית.

כמה עסק ר' שאול ובמה היה כחו גדול. "נשא אשה — כותב בלאך — וישב בבריסק, הרבין תורה, עד שפגאום סגר את הספרים הגדולים, פטר את תלמידים — ומאו אין אנו יודעים כלום ממעשי ת גם הפתחה בדברי ימיו, שהביאה את כח הרמיון לירי

פעילה, לנסות למלא את החסרון, ובפרט בהיות דבר ידוע, כי רכיש לו רכוש רב מאד". ואחרי שנפתח פתח פתוח לכח הרמיון, הלך גם בלאך בדרך הזאת והשב כך: "לשער כי נעשה רופא, אי אפשר, וכמו כן אין כל יסוד קומי, כי פעל פעולות גדולות כשדה הפיננץ". מזה לומד בלאך ע"פ השערה, כי השתמש בו הנסיך "אדזיביל בתור יועץ פוליטי וסוכן מיוחד. אך אין נכונה כפיה, כי אין שום רושם מפעולותיו הפוליטיות של ר' שאול. במקורות אין אף מלה ע"ד יחוסו לראדזיביל, אבל יש שם שני ענינים אחרים: עשרו הרב והשתדלותו בעד היהודים אצל המלכות. חבל, שאין לנו מקורות רבים, כי עוד לא השתמשו בארחיב אשר בבריסק, מלבד מה שהוזכר ברשדסקי במכתרו הנ"ל. אנו יודעים רק, כי היה "שאול יודיטש" סוחר גדול. עיקר עסקיו היה חכירות המסים ומכס הנכול והמסלות והגשרים. אבל אין בזה כל יתרון, כי רוב העשירים היהודים בפולין וכליטא התעסקו בזה. בראשית ימי המאה הט"ז כבר היה יהודי חוכר ראשי של כל המסים והכנסות הממשלה. הוא מיכאל אויפוכיטש, אחי המניסטר לפיננץ המומר אברהם, מיכאל היה נאמן ליחדות וככ"ז הרימחו המלך זיגיסמונד למעלת אציל בשנת 1526. האציל היהודי היחיד בפולין וליטא. חוכרי מכס כאלה היו גם קודם לזה. כבר לולאדיסלב יגילו בימי המאה הי"ד היה בחצרו סוכן יהודי ושמו וואלמטשקא מלבוב, ובימי ר' שאול חי בלבוב היהודי הגדול הקרוב למלכות יצחק נחמנכביטש הידוע. אם כן לא היה ר' שאול חזיון יוצא מן הכלל ועסקיו היו עסקי יהודים, מן המעשים ששכל יום.

(עוד יבא.)

מן המזרחי.

רשימת השקלים אשר נגבו על ידינו בעד השנה הנוכחית (תרע"א).

שם המקום	שם המורשה	מספר השקלים
אמטיניא	יונה אישכני	3
בוכניא	אברהם גערסטענפעלד	6
בולעבוב	חיים בערגמאן	10
באראנוב	יהואל נוסבוים	11
בורסלאו	שלמה בעסטער	70
גרודעק-אגל.	ש. צ. ווייס	3
נוואודזען	אפרים קרעססעל	1
גארליצע	משה ישמאל באדנער	7
בוטשאטש	דוב נאימאן	2
דונאווב	משה לייטער	12
דרוהוביטש	פנחס עקקערט	20
דעלאטין	ס. קאמיל	17
האליטש	ראובן פֿאהן.	5
זלוטשוב	חיים משה זילבערשיטץ	16
טשורטקוב	יושע פרעמינגער	1
טארנוב	אברהם כהנא	95
יארסלאו	שמעון שפינעלעל	5
לבוב	שלום פייעררינג	16
לוקאוועטץ	מרדכי לעווינגער	6
סטרי	משה וואונדערמאן	10
סאנוק	אגודת "ציון"	44
סטאניסלב	אלתר אקסטמאיר	6
"	משה הוכמאן	20
"	ה. ל. שטאקאדאטער	10
"	אברהם קייש	6
סקולע	אברהם פֿישלער	2
ס. סאמבור	אפרים יונגמאן	11
פערעהינסקא	מ. מ. הוכמאן ומ. בלייא	5
סולושווינא	חיים לאקקער	10
"	ראובן שויכמאן	10
"	איזיק שאטמנער	7
קוסטוב	מאיר קרעססעל	11
קראקא	מערכת "המצפה"	13
"	א. ש. איזענבערג	10
רווואדוב	יוסף תאומים	20
ראדימישל	ז. פערלמאן	11
ראווא-רוסקא	אגודת "התקוה"	50
רופטשיצע	אהרן הירש	9

לכל מורשינו הנכבדים הננו מכיעים בזה תודה עמוקה בעד עבודתם החרוצה לטובת הסתדרתנו ונבקשם על להבא, שיוסיפו תת כחם זה ועוד ביתר שאת, התאמצות והשתדלות להחזקת והרחבת רעיונו הקדושי, רעיון-המזרחי, בין אחי"ה הנאמנים למסורת-אבות. לתוה"ק לכל קניני-אומתנו הרוחניים. כן השתדלו נא אחינו לדעה הנכבדים, לפעול ולעבוד לטובת כהם תחמנוני ביפו ובכל הזדמנות והזדמנות יעלה נא המוסד החשוב והנעלה הזה על לבכם, לתמכו ולסעדו במשען-בספך ככל האפשר, למען יוכל להתפתח ולהשתכלל כראוי ולמלאות את תפקידו הנשגב, אשר עליו למלאות בחיי-תנועתנו ותחית-עמנו האמתית. בשם לשכת המזרחי בעד גליציה ובוקובינה.

משה הוכמן.

ברגשי אהבה אניש כמז"ט לניסנו היקר מר ישמאל שערף לארוסו עם מ' פאני צייכנער. מז"ט להוריו הנכבדים.

שלמה גרעבלער, ישמאל קערנער — קוטי. מעומק הלב וברגשי אהבה וידידות אברך כמז"ט את בן דודי רעי מנער המשכיל מר ישמאל שערף לארוסו: מז"ט להוריו היקרים.

יוסף ראפאפארט — קוטי.

תזל כטל ברכתי כמז"ט לרעי יקירי כנפשי המהולל ומפואר בו מחו' מר ישמאל שערף לארוסו. מז"ט לכך המשפחה.

ליב גרעבלער — קוטי.

ברוב אהבה וחבה הנני מברך כמז"ט ורוב אושר את חביבי המושלם בן מחו' מר ישמאל שערף לארוסו. מז"ט להוריו ולכל המשפחה.

אברהם גרעבלער — קוטי.

אנו מברכים כמז"ט מתוך לבנו את ש"ב הגביר היקר הי' יואל היילפערן בכולחוב לארוסו בנו מר יצחק אייזיק עם בת הגביר חיה מ"ה ישראל משה ויוזנער סלאטווינא.

האהים האלפערן — כולחוב.

אני מברך ברוב חבה את ידידי מר ישראל פאגעלפאנג בטרנוב לארוסו עם מ' פריידה גוטער כמז"ט. בעריש אפטערנוט — קראקא.

ברוב חבה ורגשי כבוד אברך את ידידי מר ישראל פאגעלפאנג לארוסו עם מ' פריידה גוטער כמז"ט. משה וויזענפעלד — קראקא.

מקרב ולב עמוק נברך כמז"ט את ידידנו מר הנדל שוימאן לארוסו עם מ' פריידה צאנקעל.

נתן נטע האכער, יוסף עלטעס — סאמארעשיטע. תזל כטל ברכתי כמז"ט לרעי היקר והנכבד מר יהודה זאב מיהלשטיין לארוסו עם מ' סימא הורוויץ.

קלמן ורהפטיג — דינוב. כמז"ט נברך את אחינו מר יצחק אייזענשטיין בכורשטיין לארוסו עם מ' רייזעל באראן בטלומאטש.

חיים דוב אייזענשטיין ורעיתו — פרמישלאן. בשם חברת תקון ספרים בכורקא הנני מברך את חברנו היקר מר אברהם קאָהל כמז"ט.

הגבאי צבי קארב.

ארשת שפתנו לא נמנע מלהכיע כמז"ט לרענו היקר מר אברהם קאָהל לארוסו.

בנימין ווינד, שלמה פֿעדער — כורקא. מקרב לבי אברך כמז"ט את גיטתי מ' חנה ואת התנה מר חיים מענדל גרינבערג לארוסו. מז"ט להוריהם.

ה. מ. לאון — יאסי.

ע"ד דברי ימי היהודים.

על אדות המודעה, דברי ימי היהודים, שאנו ממציאים לקוראינו כוול, הננו מודיעים, שהספר הוא במקורו האשכנזי ולא בתרגום עברי. מערכת "המצפה".

קאנהורז!

חברת בית ספר ערבי, תושיה' בקאליש מבקשת מורה עברי מנוסה, שכבר שמש בבית ספר ע"פ השיטה עברית בעברית. הרוצה במשרה הזאת יפנה אל המזכיר

LEON SEEMANN, KAŁUSZ.

